

tením prémie stane sa poisťná smluva neplatnou a z neplatnej smluvy vyplývajúce zaviazanosti netreba ani v tom páde plniť, keď sa poistený osobitným záväzkom na plnenie smluvy zaviazal. Zamietaly súdy tedy v každom prípade žaloby poisťovacie na vymáhanie ďalšej prémie aj v tom páde, keď na túto ďalšiu prémie bol dlžný úpis alebo zmenka vystavená.

Dľa § 11. poisťovacieho regulatívu všeobecné podmienky poisťné majú obsahovať ustanovenie:

2. jako sa stanoví a zapravuje úplata, ku ktorej je poistený povinný ...

Keď sa tedy vo všeobecných podmienkach ustanoví, že v páde poistený prémie nezaplatí, má právo poisťujúci ústav poisťnú smluvu buďto za neplatnú vyhlásiť (samozrejme len po uplynutí istej lehoty), alebo má právo poisťujúci ústav ďalšiu prémie vymáhať, a tieto podmienky schvaľujú sa štátom, povstane ohromný rozpor medzi ustanoveniami bodu 4. § 485., stálou sudcovskou praxou a štátom schválenými podmienkami.

Na základe takýchto podmienok budú poisťovacie ústavy iste spornou cestou vymáhať sročné prémie a nastane zásadná otázka, čo je platným právnym pravidlom, či na základe zákona zo dňa 15. februára 1922, č. 65. Sb. z. a n. štátom schválené všeobecné poisťné podmienky, či ustanovenia obchodného zákona, vzťahujúce sa na poisťovanie.

Dnes nemôže nikto povedať, jaké stanovisko zaujmú súdy, dôsledkom čoho nastane tá obrovská, iste dlhší čas trvajúca právna neistota.

Najsúrnejšou úlohou odborných vedúcich kruhov je postarať sa, aby sa buďto dodatočnou novelou k poisťovaciemu regulatívu, buďto prevádzacím nariadením určilo, ktoré §§ vzťahujúce sa na poistenie na Slovensku platného obchodného zákona sa zmenily, v jakom smysle a v jakom rozsahu.

Zreteľ treba vzaf zvlášte na bod 4. § 485. obch. zákona, ktorý túto právnú neistotu vyvolal.

Dr. Vojtech Schwitzer :

Niekoľko poznámok k návrhu pre vecné právo.

V mesiaci auguste 1923 vyšla ďalšia čiastka návrhu obč. zákonníka: »Věcné právo. Návrh subkomitétu pro revisi občanského zákonníka pro Československou republiku.«

V nasledujúcich riadkoch podávam niekoľko poznámok k to-
mu dielu, ponechajúc si ďalšie poznámky k podrobnostiam a cel-
kový posudok na druhú príležitosť.

O veciach.

§ 292: Definícia vecí hmotných a nehmotných nemá praktického
významu. Kde zákon hovorí o veciach, rozumie vždy len hmotné
(telesné) veci a právnych pravidiel, stanovených na veci, nemôže sa
používať na veci nehmotné.

Jako na príklad dôvodová zpráva podotýka, za veci hmotné
máme považovať plyn a elektrinu. Zvlášť táto posledná je prírodná
sila, ktorá v obyčajnom slova smysle sa nepovažuje za vec a tým
menej za vec hmotnú. Preto i v trestnej súdnej praxi bola zpočiatku
dlhá kontraverzia, či je možno krádež elektrického prúdu konštruo-
vať, alebo či je bezprávne osvojenie prúdu iným trestným činom.
Dnes stála súdna prax s ohľadu trestného práva považuje elektrický
prúd za vec movitú. To isté platí o každej prírodnej sile, alebo
prírodnom zjave, ktorý sa dá človekom ovládnuť, a k jeho hospodár-
skym alebo iným účelom upotrebiť. Technický pokrok je v stave vecí
tohoto druhu rozmnožovať. Oproti tomu nehmotnými veciami sú
výlučne len práva a nie — jako § 291. návrhu hovorí: »na príklad
práva«. Práva nehmotnými vecami nazývať je nesprávne, pretože
tam, kde je možno vecných práv na právach nabývať, na pr. zá-
stavné (záložné právo), je to nutno vždy zvlášť pripomínať a upra-
viť (viď nový § po §u 452). Druhé vecné právo, ktorého predmetom
môžu byť i práva, je: držba práv. I v tejto kapitole nemá praktického
významu právo veciami nehmotnými nazývať, pretože i tu musia
sa práva jako predmet držby zvlášť vyzdvihnúť, takže význam roz-
lišovania vecí hmotných a nehmotných pozostáva len v tom, že
miesto »veci a práva« hovorí návrh (hlava I., §§ 311., 309., 314. atď.)
o »hmotných veciach a právach«.

§ 294.—295.: Návrh opravuje vadnú terminologiu zákonníka.
dľa ktorej prírast (prírústek) je príslušenstvom. Mohol by ale pojem
prírastku vôbec vynechať, jako na pr. v uhorskom návrhu, pretože
tento pojem nemá žiadneho právneho významu. Pred oddelením je
prírast súčiastkou nemovitosti, po oddelení je samostatnou movitou
vecou, právnou súvislosť teže s nemovitosťou nie pojem prírastu, ale
pojem »plody«, prípadne »úžitky« (viď § 330.) správne vystíha.

Naproti tomu by bolo účelné právny pojem »úžitky«, »plody«
jako aj »náklady« a rôzne druhy týchže vo všeobecnej čiastke vec-
ného práva »o veciach« definovať, pretože v každej čiastke vecného
práva, ba i v každom obore súkromého práva nachádzajú sa právne

pravidlá, ktoré pracujú s týmito právnymi pojmami. Definície zahrnuté v §§ 330. a 331. patria nie do hlavy »o držbe«, ale do hlavy »o veciach«.

§§ 305.—306.: Cenu vecí definovať je zbytočné, pretože pojem tento s hospodárskeho a právneho ohľadu sa úplne kryje, a právne pravidlo, že peniaze sú zákonným merítkom hodnôt, už samo sebou definuje cenu. Návrh prevzatím § 305. rak. obč. zák. chce definovať »obecnú cenu«, ale dľa môjho názoru vadne, pretože základom riadnej »obecnej ceny« ustanovuje »obecný úžitok«. Úžitok je ale len jedna z tých početných hospodárskych složiek, ktoré cenu určujú. Zvlášť vo válečnom a poválečnom hospodárskom živote vidíme, že následkom inflácie a deflácie úžitok sám často sa stal druhoradou složkou tvorenia cien. Správne by mala teda znieť prvá veta § 305.: odhadne-li sa vec podľa všeobecných hospodárskych pomerov nejakého miesta v niektorej dobe, stanoví sa jej riadna a obecná cena. Ale i táto definícia je zbytočná z dôvodov hore označených. Účelom §§ 305. a 306. je vlastne stanoviť právny rozdiel medzi cenou (hodnotou) a interansom a určiť, že v nedostatku iného zákonného, alebo smluvného ustanovenia nie interese, ale obecná cena (hodnota) je smerodatná. Samé tieto »termini technici« ale už zahrňujú v sebe toto právne pravidlo.

Návrh vypustil §§ 298. a 299. rak. obč. zák. dľa dôvodovej zprávy preto, že sa právnej vede má ponechať kvalifikovanie práv za movité, alebo nemovité veci. Tieto §§ rak. obč. zák. ale nie sú zbytočné, naopak by sa mali doplniť a presnejšie osnovať, pretože práva, trebárs nemajú sa pojať do právneho pomeru »veci«, sú súčiastkami imania a rozlišovanie movitého a nemovitého imania (majetku) je v každom obore súkromého práva dôležitým interpretačným právnym pravidlom, ktoré nemôžeme ponechať vede, preto že by sa jednotný názor v tomto ohľade nevyvinul.

Dľa dôvodovej zprávy návrh vypustil §§ 303. a 304. rak. obč. zák. preto, že patria viac do národohospodárskej teórie. Druhá veta § 304. je ale nielen praktického rázu, ale jedným z najzákladnejších právnych pravidiel systému súkromého práva: určenie, že jedine peniaze, totiž zákonná valuta, sú zákonným merítkom hodnôt. Práve v našej dobe, ktorá sa vyznačuje nestálosťou a veľkým kolísaním hodnôt, často cítime význam tohoto právneho pravidla a nesnádzu v rámci platného práva vyrovnáť nespravodlivosti vzniklé z tej okolnosti, že hospodárske predpoklady tohoto právneho pravidla sa docela alebo čiastočne zmenily. Vypustíme-li toto ustanovenie, môže to byť odôvodnené tým, že valutový zákon toto právne pravidlo ustanovil.

O držbe.

Nauka o držbe patrí k tým materiám, ktoré novšia právna veda najdôkladnejšie pretvorila. Rakúsky obč. zákonník, ktorý sa opiera v podstate o starú nauku o držbe, je tedy v tejto čiastke hodne zastaralý, takže tu plným právom sa môžem odvolávať na svoje vývody, obsiahnuté v úvode v stati: »Niečo o unifikácii civilného práva« (Právny Obzor 1922, december), totiž že je ťažko podržaním starého základu moderný zákonník vytvoriť.

Právna veda upustila od teorie subjektivity, ktorá rozlišuje držiteľa od detentora s rozlišovaciou známkou »animus rem sibi habendi« (vôľa k držaniu). Táto teoria je nútená siahať k najrafinovanejším a prekrútenejším fikciám, aby sa požiadavky hospodárskeho života a spravodlivosti mohli v inštitúcii jednej z najdôležitejších v ochrane držby uplatňovať. Ale i v iných ustanovizňach, ktoré sa o držbu opierajú, je treba pojem vôle k držaniu reformovať. Takéto základné prepracovanie celej kapitoly ale by snáď prekročilo stanovený rámec revízie.

V dôležitej zásadnej otázke, aké práva môžu byť predmetom držby, návrh sa tiež pridrižiava úplne rak. obč. zákonníka, dľa ktorého nehmotné veci — totiž práva — bez obmedzenia môžu byť predmetom držby a je skutočne len rozdiel v štylizovaní, že návrh miesto nehmotných vecí hovorí »majetkové práva, ktoré pripúšťajú trvalý, alebo opätovný výkon«, ponač — jako som sa už zmienil — nehmotnými veciami sú len práva a iné, než trvalý, alebo opätovný výkon pripúšťajúce právo, je pojmove z predmetov držby vylúčené. Dľa dôvodovej zprávy bolo zvolené pružné znenie, aby zahrňovalo prípady, kde potreba života si to bude priať. Dľa mojej mienky právna istota a povaha inštitúcie ochrany držby vyžaduje, aby nebolo pochybnosti o tom, vykonanie ktorých práv chce zákonodarca zaistiť výhodami držby. Práve tak, jako len určité práva uznáva vecnými právami. A keď návrh i neni na stanovisku novších zákonníkov, ktoré silne obmedzujú počet držieb práva, bolo by účelné, prevzatím doterajšej súdnej praxi tieto práva fixovať.

K vlastníctvu.

Odporúčalo by sa vo zvláštnej kapitole upraviť materiálne právne pravidlá pozemnoknižné, jako v uhorskom návrhu. Pravidlá o spôsobe vznikania a zanikania vecných práv pri každom vecnom práve sa opakujú, ďalej v nedostatku tejto kapitoly zákonník neobsahuje najväčšiu čiastku materiálnych pravidiel o pozemnoknižných právach a podržuje tieto pozemnoknižnému rádu, kam tieto ale nepatria, ponač pozemnoknižný poriadok v zásade má obsahovať len pravidlá o pokračovaní.

Naskytuje sa tu otázka uznania abstraktných vecných právnych úkonov. Dôvodová zpráva neuvažuje o tom, či sa má vecný právny úkon považovať za abstraktný a stojí na tom stanovisku, že prevod, poľažne sriadenie každého vecného práva sa stane cestou kauzálného právneho úkonu, čo sa dá odvozovať z toho, že pri každom vecnom práve opakuje dôvody nabývania (§§ 423., 424., § 3. stav. práva, §§ 480., 447., § 2. o reálnych bremenách). Úplne jasne to vyslovuje len v § 423. ohľadom práva vlastníckeho. Tento § je v návrhu tak osnovaný, že sa nemôžu vyskytnúť tie juristické debaty, ktoré v minulosti nastaly v otázke, či vecný úkon prevodu vlastníckeho práva je dľa rak. obč. zákonníka abstraktný. V dôvodovej zpráve nenachádzajú sa síce dôvody pretvorenia tohoto §, skutočne ale osnovanie jeho v navrhovanej forme znamená rozhodne prijatie stanoviska, ktoré sa už v praxi vžilo, totiž kauzálnosť vecného právneho úkonu.

Zavedenie abstraktného vecného právneho úkonu je otázka nielen právno-technická, ale súvisí i s hospodárskymi ohľadmi, ktoré sú dotyčne jednotlivých druhov vecných práv rozlišné.

Pri sriadení služebností stačil by abstraktný vecný právny úkon tým viacej, keď v praxi dôvodom (právnym titulom) slúžiaca smluva od vecnej smluvy sa ani nedá tak rozpoznať, jako na pr. pri prevode vlastníctva. A čo je dôvodom nabývania služebnosti (§ 480.) pri vlastníckej služebnosti (druhá veta 1. odst. § 472.)? Sriadenie tejto stane sa jednostranným, čiste vecným právnym úkonom. Niet tu obligačného úkonu, ktorý by slúžil dôvodom vecného úkonu. Návrh tedy zaviedol taký druh služebnosti (vlastníckova služebnosť), ktorý vzniká bez právneho titulu. Dôsledné a s ohľadu správnosti právnej konštrukcie nutné by bolo tedy dotyčne služebnosti vecný právny úkon abstraktným uznať.

Táto istá otázka má význam aj dotyčne záložného (zástavného) práva. Toto právo by malo byť vlastne — keď je možné stupňovanie — najkauzálnjším právom, ponač je v teorii akcidentálnej povahy a existencia závisí od pohľadávky, ktorú zaistuje. Nájdeť veta v dôvodovej zpráve (pri odôvodnení vypustenia § 449. rak. obč. zák.): »zástavní právo vznikne i při neplatné pohľadávce a právo skytá právě prostředky, aby se pak zvrhlo.« Tento výrok znamená vlastne uznanie abstraktnosti vecného právneho úkonu, ktorým sa záložné právo sriaďuje. Znenie § 447. návrhu ale vzbudzuje pochybnosť, či dľa osnovy návrhu tento výrok dôvodovej zprávy obstoí. Prečítajme si ale ustanovenia § 469. návrhu a zvlášte podrobnú dôvodovú zprávu k tomuto §! Či neinvolvuje táto »reální podstata« knihovného zápisu zavedenie abstraktnosti vecného právneho úkonu! A ďalej či neinvolvujú tieto isté dôvody zavedenie inštitúcie vlast-

níkovho hypotekárneho záložného práva, alebo podobné inštitúcie, tak, ako bola zavedená vlastníckova služebnosť. Prečo poškodí vlastníka, keď sa mu nepodarí na miesto pohľadávky vyplatenej, na prvom mieste intabulovanej, nový úver dostať a prečo nedať vlastníkovi možnosť, prvé miesto si vyhradiť a hneď na druhé miesto vziať úver a tým »zlomky vlastníctví« dľa ľubovôle zpeňažiť a sa hospodárskym pomerom snadnejšie prispôbiť? Znamenajú-li tedy už prvky vlastníckového hypotekárneho záložného práva, stanovené § 469. návrhu dľa dôvodovej zprávy to, že záložné právo má »vedle pohľadávky svou samostatnou existenci a koluje v obchodě jako cenný papír, akcie, nebo směnka«, je nutné, túto samostatnú existenciu — práve jako pri týchto cenných papieroch — abstraktnosťou úkonu právnický konštruovať.

Ponevác táto otázka má najdôležitejší význam pri nemovitostiach a tomuto významu nezodpovedá riešenie v pozemnoknižnom poriadku, by sa mali právne pravidlá, týkajúce sa vecného právneho úkonu, vo zvláštnej kapitole vecného práva, o ktorej som sa hore zmienil, podrobne upraviť.

Dr. A. Záturecký:

Rozhodnutia Najvyššieho Súdu Republiky Československej vo veciach občianskych.

Smerodatné skutočnosti pri riešení sporu o sumárnu repozíciu.

1.

Žalujúce strany domáhaly sa ochrany držby žalobou o sumárnu repozíciu, opierajúc túto o ten rušebný čin strán žalovaných, ktorým tieto násilným spôsobom zahňaly a zajaly ich ovce na spornej nemovitosti, ktorú ony (žalujúce strany) držali v úžitku, pri čom sa žalované strany vyhrážali stranám žalujúcim, aby sa neopovážily viackrát vstúpiť do úžitku spomenutej nemovitosti.

K posúdeniu toho, či je žaloba o sumárnu repozíciu opodstatnená, vyžadujú sa skutkové zistenia v tom smere, či žalujúca strana bola v držbe spornej veci až do rušebného činu strany žalovanej a či žalovaná strana rušebný čin vykonala; v tom prípade však, jestli sa žalovaná strana tým bráni, že jej čin bol dovoleným svojmocným činom, ktorým sa domohla opäťnej pokojnej držby veci, potrebné je skutkové zistenie aj v tom smere, že od kedy sa datuje držba strany žalujúcej a či predtým skutočne bola v držbe strana žalovaná, lebo jestli medzi vykonávaním poslednej pokojnej držby stranou žalovanou a jej činom — kvalifikovaným stranou žalujúcou za rušebný — viac času než jeden rok neuplynulo, žaloba o sumárnu repo-